

۱۳۸۰ / ۱۰ / ۲۶

دانشگاه علوم پزشکی زاهدان
دانشکده پزشکی

از طرف استادیار دکتر علی زاهدان

پایان نامه جهت اخذ درجه دکترای عمومی

عنوان:

بررسی میزان آگاهی و نحوه رفتار مبتلایان به دیابت ، نسبت
به بیماری خود ، در افراد مراجعه کننده به کلینیک دیابت
بیمارستان بو علی زاهدان در سال ۱۳۸۰

استاد راهنما:

015732

فانم دکتر ممیزارشیدی

استاد مشاور:

۳۹۶۰۰

آقای مهندس مهدی مممدی

نگارش:

مریم احمدی پور

۳۹۶۰۰

شهریور ۸۰

شماره پایان نامه : ۶۵۴

به نام فدایی که یادش آراه بخش دلهاست

بیات بر آریم دستی زدل که نتوان بر آورد فردا ز گل
همه طاعت آرند و مسکین نیاز بیات به درگاه مسکین نواز
خداوند گارا نظر کن بچود که جرم آمداز بندگان در وجود
گناه آید از بنده خاکسار به امید عفو خداوندگار
چوما را به دنیا تو کردی عزیز بعقبی همین چشم داریم نیز
عزیزی و خواری تو بخشی و بس عزیز تو خواری نبیند ز کس
خدایا به عزت که خواری مکن بذل گنه شرمسارم مکن
زلطف همی چشم داریم نیز براین بی بضاعت ببخش ای عزیز

بضاعت نیاوردم الا امید

خدایا ز عفو مکن نا امید

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزم

که: پشتیبانی استوار ،

پایگاهی امن و مشفق دلسوز

برای من بوده اند.

تقدیم به :

برادران عزیزم

و

تنها خواهرم مینا

تقدیم به :

همسر مهربانم

تقدیم به :

**اساتید محترم، دانشجویان پزشکی، دوستان با
صفا و کلیه بیمارانی که بر بالینشان طب آموختم.**

با تشکر و سپاس فراوان از :

استاد ارجمند

سرکار خانم دکتر رشیدی

که بدون راهنمایی و نظارت ایشان گردآوری

این مجموعه امکان پذیر نبود .

با تشکر و سپاس از :

استاد محترم جناب آقای محمدی

که بدون مساعدتهای بزرگوارانه ایشان

این رساله به انجام نمی رسید .

با تشکر از زحمات بیدریغ :

مهندس منصور کرجی بانیا

فهرست

صفحه

۱	فصل اول: معرفی پژوهش
۲	بیان مساله
۴	اهداف طرح
۵	سئوالات
۷	فصل دوم: کلیات
۸	ناریخچه
۹	تعریف دیابت
۱۰	طبقه بندی
۱۱	چگونگی بروز دیابت
۱۳	تظاهرات بالینی
۱۴	درمان دیابت
۱۶	عوارض حاد
۱۸	عوارض مزمن
۲۱	مروری بر متون و مطالعات انجام شده در زمینه پژوهش
۲۳	فصل سوم: روش پژوهش و گردآوری اطلاعات
۲۴	روش کار
۲۵	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۲۶	فصل چهارم: یافته های پژوهش
۲۷	نتایج
۵۵	فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری کلی و پیشنهادات
۵۶	بحث
۵۹	پیشنهادات
۶۰	منابع
۶۱	چکیده انگلیسی

چکیده فارسی :

بدلیل اهمیت بیماری دیابت بعنوان شایعترین بیماری اندوکرین که درصد قابل توجهی از افراد جامعه به آن مبتلا هستند وبا توجه به نقش عمده خود بیماران در کنترل بیماری و پیشگیری از عوارض آن ، مطالعه ای بر روی ۴۰۰ فرد دیابتی مراجعه کننده به کلینیک دیابت بیمارستان بوعلی زاهدان در نیمه اول سال ۱۳۸۰ انجام گرفت و میزان آگاهی و نحوه رفتارمبتلایان نسبت به بیماری دیابت بررسی گردید . پس از تکمیل پرسشنامه ای که همین منظور تهیه شده بود ، نتایج زیر بدست آمد :

از مجموع ۴۰۰ فرد مورد مطالعه ۱۲۶ نفر مرد و ۲۷۴ نفر زن بودند . آگاهی بیماران در مورد تعریف بیماری ۱۷/۷ درصد ، علائم دیابت ۳۶/۵ درصد ، علل بیماری ۲۷ درصد عوارض دیابت ۶۸ درصد ، عوامل تشدید کننده ۶۰ درصد ، علائم کاهش قند خون ۳۰ درصد علائم افزایش قند خون ۷۵ درصد ، لزوم معاینات چشمی ۸۷/۵ درصد ، نقش ورزش در کنترل بیماری ۹۰/۲ درصد ، نقش کاهش وزن ۸۹/۵ درصد و لزوم استفاده از رژیم غذایی خاص ۹۶/۷ درصد می باشد .

همچنین نتایج مربوط به نحوه رفتار بیماران بصورت رعایت منظم رژیم غذایی ۳۱/۳ درصد ، معاینات چشمی منظم ۳۳/۷ درصد ، انجام ورزش و فعالیت های فیزیکی بصورت منظم ۶ درصد ، مراقبت از پاها ۵۴/۵ درصد و رعایت مرتب روش درمانی ۷۸/۵ درصد ، بدست آمده است .

علاوه بر این ارتباط عوامل دموگرافیک (سن ، سطح سواد ، جنس) با میزان آگاهی و نحوه رفتار بیماران بررسی گردید و ارتباط معنی دار میان سن و میزان آگاهی افراد و همچنین بین سطح تحصیلات و میزان آگاهی و رفتار بیماران مشخص شد در این مطالعه ارتباطی میان جنس افراد و سطح آگاهی و نحوه رفتار آنان دیده نشد .

در مجموع سطح آگاهی افراد مورد مطالعه نسبت به بیماری دیابت بصورت متوسط تا خوب در نحوه رفتار آنان در قبال بیماریشان در حد ضعیف تا متوسط می باشد .

فصل اول

معرفی پژوهش

مقدمه

دیابت قندی شایعترین بیماری غدد داخلی بدن است . این بیماری با اختلالات متابولیک و عوارض دراز مدت چشمی ، کلیوی ، عصبی و عروق خونی مشخص می شود . هر دو فرم دیابت قندی شامل نوع ۱ (وابسته به انسولین) و نوع ۲ (غیر وابسته به انسولین) بصورت اختلال در متابولیسم کربوهیدرات ، لیپیدوپروتئین می باشد که این اختلال ناشی از ترکیب عواملی چون کمبود انسولین و یا مقاومت به انسولین است و منجر به عوارض متنوع حاد مانند هایپر گلیسمی علامتدار ، کمای هایپراسمولار غیر کتونیک ، کتواسیدوز دیابتی و همچنین عوارض مزمن که در عرض ۱۰ تا ۱۵ سال پس از شروع دیابت رخ می دهند ، مانند عوارض میکروواسکولار (رتینوپاتی ، نفروپاتی و نوروپاتی) و عوارض ماکروواسکولار (سکته های مغزی و قلبی) و بیماری عروقی محیطی (قطع عضو) می شود . (۱)

در کنار عوارض فوق ، حالاتی مانند افزایش چربی خون و افزایش فشار خون ، چاقی (بخصوص چاقی مرکزی) و کشیدن سیگار نقش عمده ای را در افزایش میزان بیماریهای قلب و عروق و مغز ایفا می کنند و می توانند بصورت فاکتورهای اضافه شونده و حتی تقویت کننده در بیماران دیابتی عمل کنند . (۱)

عوامل مؤثر در بروز دیابت شامل وراثت ، عوامل محیطی و واکنش اتوایمیون است و تظاهرات دیابت علامتدار اغلب بصورت هایپرگلیسمی از قبیل پرخوری ، پرادراری و پر نوشی می باشد . (۲)

امروزه دیابت یکی از مهمترین مشکلات بهداشتی، درمانی و اجتماعی، اقتصادی جهان محسوب شده و هزینه های هنگفتی بطور مستقیم یا غیر مستقیم صرف درمان این بیماری می شود. بیش از ۱۵۰ میلیون نفر در دنیا مبتلا به دیابت هستند و پنجمین علت منجر به مرگ در میان بزرگسالان می باشد (۳۳) در کشور ما بالغ بر ۲ میلیون نفر به این بیماری مبتلا هستند (حدود ۳-۴ درصد) که این رقم در افراد بالای ۳۰ سال به حدود ۷٪ نیز میرسد. (۹) بسیاری از شواهد اپیدمیولوژیکی، مطالعات تجربی بر روی حیوانات و انسانها و مطالعات مداخله گر انسانی واضحاً نشان داده اند که عوارض بیماری دیابت در هر دو گروه بیماران دیابتی، وابسته به کنترل ضعیف میزان قند خون می باشد. نتایج مطالعات کنترل دیابت و عوارض آن (DCCT) در ۱۴۴۱ نفر از افراد مبتلا به نوع ۱ دیابت و مطالعه مداخله ای ژاپنی ها که در ۱۱۰ نفر از افراد مبتلا به نوع ۲ (UKPDS) انجام شده است، نشان داده اند که کنترل دقیق خون بطور مشخص شیوع رتینوپاتی را به میزان ۷۶ درصد، نفروپاتی ۵۴ درصد و نوروپاتی را به میزان ۶۰ درصد کاهش داده است. (۱)

درمان جامع بیماران دیابتی شامل توجه بسیار دقیق به قرارگیری قند خون در محدوده طبیعی، تصحیح افزایش فشار خون و افزایش چربی خون، توجه به وزن بدنی ایده آل و افزایش فعالیت های فیزیکی می باشد. (۱)

با افزایش شمار بیماران دیابتی و مسائل متعددی که این افراد دارند، هر فرد مبتلا به دیابت، بایستی یکسری اطلاعات عمومی و پایه، راجع به کلیه جنبه های بیماری اش بداند و قادر به شرکت کردن در تمامی مراقبت های مربوطه باشد. آموزش بیماران مبتلا به دیابت نشان

داده است که این افراد، کاهش موارد بستری در بیمارستان عوارض بیمای کمتر و ... مدت زندگی طولانی تری داشته و بیماران سالمتری بوده اند. (۱)

از آنجا که خود بیماران و خانواده های آنها عمده ترین نقش را در درمان دیابت به عهده دارند، کسب اطلاعات لازم درباره بیماری قند به شیوه های گوناگون آموزشی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. مبتلایان به دیابت باید یاد بگیرند که چگونه قند خون خود را کنترل کنند، تا از عوارض حاد و مزمن بیماری پیشگیری نمایند و یا در صورت پیدایش این عوارض به موقع به مراکز بهداشتی - درمانی مراجعه نمایند.

با توجه به مطالعات انجام شده در این زمینه که نشانگر سطوح ضعیف آگاهی بیماران دیابتی در مورد بیماریشان میباشد، اهمیت نیاز به آموزش و برقراری ارتباط با بیماران دیابتی بصورت یکی از مهمترین اجزاء برنامه کنترل افراد دیابتی می باشد. در مورد بررسی های انجام شده مربوط به میزان آگاهی بیماران دیابتی در ایران اطلاع دقیقی در دسترس نیست، به همین جهت ما در این مطالعه در صدد آن هستیم که میزان آگاهی و رفتار بیماران را نسبت به بیماری خودشان و اطلاعات پایه مربوط به بیماری، تحت بررسی قرار دهیم و امیدواریم که این تحقیق پایه ای برای برنامه ریزیهای آموزشی آینده باشد.

هدف کلی:

تعیین میزان آگاهی و رفتار مبتلایان به دیابت، نسبت به بیماری خود در افراد مراجعه کننده

به کلینیک دیابت بیمارستان بو علی زاهدان در سال ۱۳۸۰

اهداف ویژه :

- ۱- تعیین میزان آگاهی بیماران نسبت به تعریف بیماری دیابت
- ۲- تعیین میزان آگاهی بیماران نسبت به علائم بیماری دیابت
- ۳- تعیین میزان آگاهی بیماران نسبت به عوارض بیماری دیابت
- ۴- تعیین میزان آگاهی بیماران نسبت به علل ایجاد کننده دیابت
- ۵- تعیین میزان آگاهی بیماران نسبت به عوامل تشدید کننده دیابت
- ۶- تعیین میزان آگاهی بیماران نسبت به علائم کاهش و افزایش قند خون
- ۷- تعیین رفتارهای پیشگیری کننده مبتلایان به دیابت
- ۸- تعیین ارتباط عوامل دموگرافیک (جنس ، سن ، سطح سواد و ...) با میزان آگاهی و رفتار بیماران

سؤالات یا فرضیات :

- ۱- آیا بیماران دیابتی تعریف بیماری دیابت را می دانند ؟
- ۲- میزان آگاهی بیماران نسبت به علائم بیماری دیابت چگونه است ؟
- ۳- میزان آگاهی بیماران نسبت به عوارض بیماریشان چقدر است ؟
- ۴- میزان آگاهی بیماران نسبت به علل ایجاد کننده دیابت چگونه است ؟
- ۵- میزان آگاهی بیماران نسبت به عوامل تشدید کننده بیماری دیابت چگونه است ؟
- ۶- آیا بیماران دیابتی از علائم افزایش و کاهش قند خون اطلاع دارند ؟

۷- رفتارهای پیشگیری کننده مبتلایان به دیابت چگونه است؟

۸- آیا میزان آگاهی و رفتار بیماران مبتلا به دیابت با عوامل دموگرافیک (جنس ، سن ، سطح

سواد و ...) ارتباط دارد؟

فصل دوم

کلیات